

A 8466/5 hrsz.-ú telken 9, a 8240/6 hrsz.-ú telken 20 objektumot tártunk fel. Ezek gödrök – köztük méhkas alakúak – és cölöplyukak, zömmel a késő rézkori bolerázi csoporthoz köthetők. Igen nagy mennyiségű kerámiatöredék, állatcsont, apró köpengék, nagy méretű, áglyomatos paticsdarabok és egy öntőminta került elő. Elszenesedett, kötegekben lévő, darabolt, sodrott zsinórmaradványokat is feltártunk. Az egyik méhkas alakú gödör alján emberi csontváz feküdt. Egy nagy méretű, szabálytalan római kori gödröt is feltártunk, nagyon kevés leletanyaggal.

GABRIELI GABRIELLA

Róbert utca kereszteződésétől a Tómalom irányába haladva folyamatosan találtunk őskori – bronzkori, kora vaskori – kerámiatöredékeket, ezek előfordulásának gyakorisága a Tómalom sor felé csökkent. Az úton kívül a terület nem vizsgálható, növényzettel fedett, az út melletti bolygatásokban – pl. villanyvezeték bekötés – azonban szintén találtunk cserepeket. Megállapítható, hogy a terület régészeti lelőhely, feltehetően a Deicht-dűlő néven ismert lelőhely folytatása D felé. Nyilván tartásunkban ez a lelőhely sokkal kisebb, csak a már beépített területre terjed ki, ennek oka a most beépítésre kerülő terület eddigi fedettségében keresendő.

Munkatárs: Németh Patrícia.

GABRIELI GABRIELLA

312. Sopron-Sopronkőhida, Deicht-dűlő (KÖH 34023)

(Győr-Moson-Sopron megye) B, V

2011-ben a Németh László utca folytatásában egészen a Tómalom sorig gázvezeték fektetésre kerül sor. A közelben két ismert lelőhely is található, ezért október 27-én bejártuk a területet. A helyszíni szemlét az is indokolta, hogy korábban már egyéb közműveket építettek a területen, a villanyvezeték építések az előírt régészeti szakfelügyeletet nem rendelték meg, viszont megállapítást nyert, hogy a vezetékkel régészeti objektumokat bolygattak meg. A sáros földúton a Németh László utca – Kreutz

313. Sümeg, Vár (MRT 3. k. 54/1 lh., KÖH 9212) (Veszprém megye) Kk, Kú

A sümegi vár műemléki rekonstrukciójához kapcsolódó, 2011. június 1–16. között végzett munka során ismét feltártuk a vár Kozák Károly régész és Koppány Tibor építészmérnök által az 1962-ben egyszer már feltárt, majd vasbetonnal lefedett és ismét visszatemetett ágyúállást, mely a Ny-i szárny É-i végében található. A Ny-i várfal külső oldalán itt a munka megkezdé-

Sümeg, vár

se előtt is látható volt a kifelé tölcésesen szélesedő ágyúlőrés. (Alsó szélessége kívül 2,2 m, külső magassága 1,6 m. Felső záródása enyhén íves.) Az ágyúállást a műemléki helyreállítás kapcsán szeretnék bemutatni.

Az ágyúállás helyén, a Ny-i várfal belső oldalán először egy 5×5 m méretű kutatószelvényt nyitottunk, melyet 2 m-ig mélyítettük le. A szelvény középső részén, egy 2,4×1,5 m méretű részt még tovább mélyítettünk, egészen a 2,80–2,95 m mélyen jelentkező természetes sziklafelszínig.

A Ny-i várfal belső köpenyezése, amelynek tetején ma a gyilokjáró található, 0,9 m-nél véget ért, alatta sötétbarna töltött föld található.

A várfal belső oldalán egykor egy felül 1,3 m, alul 2 m széles földtöltés futhatott körbe. Ennek rézsús belső (K-i) oldalát sárga agyagtapasztás és részben nagyobb kövek is burkolták. Továbbá külső oldalán, a várfaltól 2,2–2 m-re, azzal párhuzamos cölöpös is erősítette (ennek 9 cölöplyukát figyeltük meg). A cölöpök között egykor talán vesszőfonattal is erősíthették, bár ennek semmi nyomát nem találtuk. (Az illusztrációt lásd a 159. oldalon!)

Később (valamikor a 16–17. század során) ennek a földtöltésnek és a külső várfalnak az átvágásával/átfűrészesével alakították ki az ágyúállást, amely közvetlenül a belső köpenyezés alapozása alatt kezdődik. Miután a belső köpenyezés földön nyugszik, ez alá falazták az ágyúállás befelé (K felé) mintegy 1,2–1,4 m-re kiugró és É–D-i irányban 3,2 m széles, kőből rakott részét. Az ágyúlőrés belső nyílása mindössze 0,7×0,3 m. A lőrés belső oldalához csatlakozott egy földbe ásott, rézsús kiképzésű és alján egykor a lőrés felé lejtő deszkapadozattal ellátott, gödöröszerű lejáró. A rézsús lemélyítés gödrének kezdete a jelenlegi felszíntől mintegy 1 m-re kezdődik, alja a szelvény K-i padkájában 1,95 m mélyen található. Oldalait sárga agyaggal tapasztották ki, alját sárga murvával és öklömnyi kövekkel bélelték. A kő- és murvaágyazat alja fölött 0,5 m-re 1–2 cm vastag deszkaburkolat volt, amely a lőrés felé lejtett. Ezen mozgathatták, eresztették le egykor a lőrés elé a feltehetőleg viszonylag kis méretű löveget. Az ágyúállás rézsús kiképzésű gödre a lőrés felé fokozatosan keskenyedett. Belmérete É–D-i irányban a szelvény K-i részén 2,3 m, a lőrés előtt mintegy 0,8 m volt. A rézsú indulása K felé túlterjedt a jelenlegi szelvény K-i határánál, tehát a rézsús kialakítású gödrnek Ny–K-i irányban, az ágyúállás kőfalazatától K felé 3,6 m-nél még szélesebbnek kellett lennie. A szelvény metszeteiben több egykori járószintet sikerült elkülöníteni.

A leletanyag 15–17. századi, zömmel 16–17. századi. Említést érdemlő darabok: 3 kő ágyúgolyó töredéke, lópatkók, csizmapatkók, puskagolyó, számszerijhoz való nyílhegy, a sárkányölő Szent Györgyöt ábrázoló kályhacsempe töredéke.

A feltárást 2011. június 9-én az Ásatási Bizottság részéről Müller Róbert, Biczó Piroska és Benkő Elek, a Kulturális Örökségvédelem részéről B. Sárosi Edit és Tóth János Attila kollégák tekintették meg.

RAINER PÁL

314. Szakcs határa (Tolna megye) Á, Kk

Szakcstól Ny-ra az Ónárdi-árok örzi a középkori Ónárd falu emlékét. Űrfotón Szakcsi-majortól Ny-ra, a patak mentén településre utaló szürke folt látható, ahol 2011. március 24-én terepbejárást végeztünk.

Szakcsimajor (KÖH 77993): A majortól Ny-ra friss földmunkák nyomait találtuk, kevés recens építési törmelékkel. A tábla É-i végénél található hídtól D-re kb. 200 m hosszán, a patakparti, szántott sávban, közepes sűrűségben Árpád-kori és késő középkori cserepeket találtunk.

Szakcsi-major (KÖH 77995): A majorról szemben, a patak Ny-i oldalán sokkal nagyobb területen, legalább 500 m hosszán, a dombtetőre is felhúzódva folytatódik a lelőhely, É-i részét a sűrű búza miatt nem tudtuk lehatárolni. A templom talán a búzában kereshető.

Munkatárs: Takács Melinda régészhallgató (ELTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

315. Szaltnak, Kéthely-dűlő, Templom-domb (KÖH 25119)

(Baranya megye) Kö

Kéthely templomának helyét Pesty Frigyes említi „az úgynevezett Kirch-Waldban egy kis magaslaton”. Helyét 1961-ben Reuter Camillo azonosította a szaltnaki határ DNy-i részén. A vasút nagy kanyarjától DDK-re található, meredek oldalú kiemelkedés Ny-i felén széles, alacsonyabb, legelőnek használt plató nyúlik ki ÉNy felé. 2011. március 28-án néhány m hosszú vaddisznótúrásban kevés téglát, apró kőtöredékeket és mészhabarcadarabokat találtunk. A fedettség miatt a templom kiterjedése nem állapítható meg, a faluhely fekvése is kérdéses.

Munkatársak: Máté Gábor, Patton Gábor.

K. NÉMETH ANDRÁS

316. Szátok, Belterület, Középkori falumag (KÖH 78935)

(Nógrád megye) Kö

A Szlovák–magyar gázvezeték Nógrád megyei szakaszának régészeti terepbejárására 2011. október 25–28. között, valamint november 29-én került sor. A teljes nyomvonal hosszát bejártuk, azonban régészeti megfigyelést csupán a nyomvonal egyes szakaszain tudtunk végezni. Két korábban ismert régészeti lelőhelyet újra azonosítottunk, valamint 13 új lelőhelyet regisztráltunk. Régészeti érdekű területként 9 helyszínt jelöltünk meg.

Szátok község belterületén, a Fő utca és a gázvezeték metszéspontjában található a lelőhely, részben zárt lakóingatlanokkal és művelt kertekkel fedett. Régészeti terepbejárásra a főtől néhány tíz m-rel D-re, valamint attól É-ra volt lehetőség, közepes látási viszonyok mellett.

A területen középkori korongolt kerámiát gyűjtöttünk. A csekély mennyiségű régészeti lelet viszonylag nagy területen szóródott.

Munkatárs: Zandler Krisztián.

GUBA SZILVIA